

Универзитет у Бањој Луци
Факултет политичких наука
Научно - наставно вијеће
Бања Лука

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА	
ПРИМЉЕНО:	09. 10. 2015
	1427/15

Одлуком Научно-наставног вијећа Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, број: 08/3.420-10/15 од 25.03. 2015. године, именована је Комисија за оцјену и одбрану завршног рада на другом циклусу студијског програма *социологија* под називом: „**Друштвени контексти савремених затвора – од кажњавања ка ресоцијализацији**“, кандидата **Ведрана Француза** у саставу:

др Душко Вејновић, редовни професор Универзитета у Бањој Луци, предсједник комисије

др Брацо Ковачевић, редовни професор Универзитета у Бањој Луци, члан, ментор

др Небојша Мацановић, доцент, Универзитета у Бањој Луци, члан

Комисија је прегледала и детаљно анализирао завршни рад кандидата Ведрана Француза, Комисија подноси Наставно–научном вијећу Факултета Политичких наука у Бањој Луци следећи:

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени завршног рада на другом циклусу студијског програма *социологије* под називом „**Друштвени контексти савремених затвора – од кажњавања ка ресоцијализацији**“.

1. Подаци о кандидату

Кандидат за израду завршног рада Ведран Француз рођен је 10. јуна 1983. године у Бања Луци, Република Босна и Херцеговина. Након завршене основне и средње школе, дипломирао је 2012. године на Факултету политичких наука у Бањој Луци на Одсеку за социологију с просјечном оцјеном 8.9 и стекао звање професора социологије. Уписао је посдипломске студије (смијер: социологија) на Факултету политичких наука у Бањој Луци 2013 године. У међувремену завршио је 2009 године и политичку академију на нивоу БиХ финансирану од међународне

организације GTZ гдје му је рад „Дискриминација у БиХ“ с ментором проф. др Миодрагом Живановићем изабран као најбољи у тој генерацији. Један је од оснивача и предсједник НВО „Нови Фронт“.

Кандидат је у међувремену као дипломирани социолог одрадио приправнички стаж у компанији АД „Витинка“ у трајању од годину дана.

Кандидат је учествовао у изради више истраживачких пројеката. Аутор је двадесетак стручних и научних радова у којима је показао добро познавање теоријских принципа научно-истраживачког рада. Учествовао је на више домаћих и међународних семинара, стручних и научних скупова. Говори енглески језик, елементарно познаје руски и италијански језик. Има лиценцу савезног фудбалског инструктора и инструктора пружања прве помоћи. Члан је главног одбора културног друштва „СПиКД“ Просвјета Пале. Најважнија поља научно-теоријског интересовања кандидата су социологија маргиналних група, социологија културе, социологија морала, социологија масовних комуникација, социологија организације, социјална психологија и социологија спорта.

Основни подаци о раду

Завршни рад другог циклуса „Друштвени контексти савремених затвора – од кажњавања ка ресоцијализацији“ има 79 страница којима је обухваћено 6 основних поглавља, закључак и преглед коришћене литературе коју чини 71 библиографска јединица из области социологије, криминологије, пенологије, психологије, као и подаци са интернет адреса.

Поглавља садрже сљедеће тематске области: Увод, методолошки оквир истраживања, историјски преглед развоја затворске казне, организација затворских система, затворски системи у Републици Српској и БиХ, ресоцијализација осуђених лица. Ова поглавља садрже 30 потпоглавља. Закључак је приказан на 4 странице у форми закључне синтезе резултата теоријског истраживања.

У уводном дијелу рада кандидат нас уводи у значај теме којом се бави у раду. Упознаје нас с значајем социолошког проучавања институција затвора и ресоцијализације сматрајући да социолог подједнако истражује позитивне друштвене чињенице као и оне које ометају функционисање друштва. Друштвено-патолошко понашање представља посебан интерес за социолога и социологију. Кандидат истиче и значај улоге казнено-поправних установа као друштвених институција за само друштво, као и затворских система који су због своје затворености и изолације једна од тема о којој се мало говори. Кандидат нас у уводу упознаје и с интересовањем за живот људи који су прекршили друштвене норме, понашају се друштвено штетно, а њихови обрасци и стилови понашања одударaju од истих у друштву у коме су живјели и у којем се требају ресоцијализовати и интегрисати након издржане затворске казне. Тема

аутора отвара многа питања о односу друшта и затворских установа, њиховој условљености, те указује на значај и потребу бављења овим друштвеним проблемом.

Методолошки оквир истраживања

1. Предмет истраживања

Кандидат је успјешно одредио предмет истраживања фокусирајући се да јасно укаже колико затвори, односно затворски системи прате развој и промјене кроз које друштво пролази, те колико се оне рефлектују на њихово функционисање и остваривање сврхе кажњавања. Кандидат се у истраживању ове теме нашао пред изазовом како да у методолошки оквир позиционира проблем који није цјелина, него је „распршен“ у мноштво различитих елемената. Кандидат је у превазилажењу наведене епистемолошке тешкоће предмет истраживања посматрао из историјске и садашње перспективе истичући чињеницу да је данашња пракса у односу на прошлост хуманија, цивилизованија и окренута очувању вриједности везаних за људско биће. Компарирајући социолошку и пенолошку праксу у савременом добу, у различитим државама, истиче да процеси хуманизације друштва не прате у потпуности прокламовање највиших етичких, правних и демократских стандарда. Јасно разматра сврху кажњавања и посебан значај социологије за разумијевање друштвених појава међу којима је криминал, као и ресоцијализације затвореника у сузбијању криминогене активности.

Такође, кроз предмет истраживања се прожима и питање колико је процес ресоцијализације заправо могућ и колико је условљен дешавањима и промјенама у друштву. Сам рад је усмјерен управо и на одговор колико је заправо сврха кажњавања могућа и оправдана, те од чега зависи њена успјешност.

Анализа предмета рада садржи „копчу“ којом кандидат повезује чињеницу да су затвори све више институције које прате друштвене промјене и што указује на једну врсту рефлексије друштва и затворске заједнице.

2. Циљеви истраживања

Кандидат Ведран Француз је поставио за научни циљ овог истраживања испитивање фактора од којих зависи положај затвора у савременом друштву, њихова повезаност, као и колико се та улога рефлектује на његово функционисање. Такође, истраживање се односи и на схватање казне, као и њене сврхе. Сложеност истраживачког циља произилази из сложености предмета истраживања. Епистемолошки

принципи објективности, систематичности, прецизности и провјерљивости, али њихова операционализација, је представљала тешкоћу код ове теме истраживања, посебно узимајући у обзир и чињеницу да су код нас вршена скромна истраживања на ову тему. Сходно томе, аутор је успјешно превазишао епистемолошку тешкоћу остварујући циљеве истраживања. Кандидат је кроз фазе на нивоу научне дескрипције представио друштвену праксу од историјског развоја до савремених облика и функција. На нивоу стручне и научне класификације извршио је сврставање затворских институција на основу третмана према осуђеницима као и компарацију постојећих затворских система појединих држава. Кандидат је на нивоу научне дескрипције и објашњења указао на условљеност друштвене праксе везане за третман затвореника у затворима у којем се спроводе адекватне мјере у циљу њихове ресоцијализације. Научним предвиђањем кандидат је представио најуспјешније тенденције у развоју савремених затворских институција.

У завршном дијелу рада кандидат је успјешно дефинисао друштвене контексте савремених затвора - од кажњавања ка ресоцијализацији и постигао друштвени циљ истраживања који му произлази из заинтерисованости и потребе друштва да покаже колико затвори као друштвене институције имају одговорност у остваривању сврхе кажњавања преступника.

Наведени приступ у реализацији циљева истраживања омогућио је кандидату да достигне основну спознају о појавима и процесима унутар затворске заједнице као и схватању казне, њене сврхе, те ресоцијализације у друштвеним контекстима затвора као савремених друштвених институција.

3. Хипотетички оквир истраживања

У методолошком дијелу рада кандидат је обухватио елементе које је правилно структурисао. У оквиру радне, односно главне хипотезе, поставља везу која облике и функције друштвених пракси у савременим затворима суштински детерминирају културне, политичке и економске појаве и процеси карактеристични за шири друштвени контекст у којем се проводе. Кандидат је препознао специфичност предмета истраживања показујући да у научној теорији нема довољно спознаја о проблему сагледавања друштвено-историјске улоге затвора као институције, као и спознаја о његовој интенционалности те, тако, сагледава како и на који начин се такав систем прати и усклађује са потребама и циљевима савременог друштва. И, с друге стране посматрано, приказује везу између затворског система и спољашњег свијета, као и схватање функционисања ове установе у начину остваривања своје намјене и сврхе.

Кандидат поставља неколико помоћних хипотеза. У првој од њих увиђа да је настанак и развој првих затвора пратио развојне трендове друштва, његов карактер и идеологију владајуће класе. Исто успјешно доказује да степен развијености затворских система зависи од уређења државе, економске, политичке, социјалне ситуације у земљи, њене развијености и правног оквира. Доказује и кључне принципе на којима се заснивају савремени затворски системи, а то су хуманост, индивидуализација, демократичност, ресоцијализација и поштовање људских права. Кандидат јасно потврђује и неопходност усклађивања данашњих ресоцијализацијских модела савремених затворских система са правним нормама у погледу остваривања сврхе казне и ресоцијализације затвореника, као и потреба друштва. Такође, у свом раду прецизно утврђује и све значајнију улогу и све већу перспективу у савременим друштвима затвора који се финансирају и функционишу на партнерским односима јавног и приватног сектора. Аутор у раду указује и на савремене облике кажњавања кроз преглед алтернативних кривичних санкција које су у данашњем закону о извршењу кривичних санкција уоквирене у систем пробације. Оно што је битно истаћи јесте то да је кандидат на један језгровит и прегледан начин дао научни приказ начина функционисања затворског система, што овај рад чини специфичним поготово када се узме у обзир дефицитарност оваквих радова из области социологије и педологије.

4. Методе истраживања

Кандидат Ведран Француз је, сходно циљу истраживања и постављеним хипотезама, користио релевантне научне методе којима је дошао до чињеница које указују колико затвори, односно затворски системи прате развој и промјене кроз које друштво пролази, те колико се оне рефлектују на њихово функционисање и остваривање сврхе кажњавања, као и саме облике и функције друштвених пракси везаних за третман затвореника у савременим затворима. Такође, кандидат је одабрао методске приступе који су епистемолошки примјерени предмету истраживања као што су: метод теоријске анализе и синтезе, историјски, компаративни метод, те методе посматрања и дескрипције. Комбинацијом наведених метода аутор успјешно долази до спознаје битних аспеката и друштвених контекста савремених затвора. Помоћу прве наведене методе проучава релевантну литературу и изворе како би утврдио чињенице у вези с затвором и затворским системом, друштвеним уређењем и развојем, те открио међусобне односе и везе у међу њима. Након примјене синтезе извео је одређене закључке. Историјски метод је неопходан и кандидат га је примјенио, јер знање из прошлости је кандидату представљало основу за научно проучавање и истраживање како би дошао до научног сазнања

постојећег, јер је начин постанка и развоја затвора кроз историју значајан и за будућа научна истраживања. Зато кандидат и прати њихове зачетке, појављивање, услове и чињенице који су довели до њиховог отварања, њихово мијењање све до појаве савременог затворског система. Компаративном методом аутор упоређује затворе и затворске системе разних земаља како развијених тако и неразвијених и земаља у транзицији. Кандидат, такође, упоређује друштвене системе, друштвена уређења, економско-социјалне прилике и друге факторе који утичу на развој затвора и затворских система.

Кандидат успјешно потврђује теоријски, научни, апликативни и друштвени значај оправданости истраживања у овом раду.

Оцјена завршног рада

Тема „**Друштвени контексти савремених затвора – од кажњавања ка ресоцијализацији**“ није довољно истражена. Веома је занимљива и актуелна, теоријски, научно и друштвено је релевантна за истраживање, а њено истраживање тек постаје присутно у новијој страниј и домаћој литератури. Наслов је јасан и концизан, упућује на суштину проблема, сугерише садржај рада и пружа могућност за квалитетно истраживање и анализу назначеног предмета истраживања и постављених хипотеза што је кандидат успјешно и примијенио у свом раду.

Рад кандидата Ведрана Француза „**Друштвени контексти савремених затвора – од кажњавања ка ресоцијализацији**“ изложен је једноставним стилем и прихватљивим обимом. На прихватљив начин приступа проблему кажњавања преступника, њиховој ресоцијализацији и условљености сврхе кажњавања од нивоа и степена развијености друштва. Рукопис овог мастер рада презентован је кроз шест основних поглавља.

У првом дијелу рада кандидат наглашава и прецизира проблем којим ће се бавити у раду, а то је улога затвора у савременом друштву са посебним освртом на стање затворских институција у Босни и Херцеговини. У другом поглављу, које носи назив *Методолошки оквир истраживања*, кандидат успјешно структурира и концептуализује неопходне елементе који су услов успјешне интерпретације резултата истраживања и извођења стручног разматрања. Проблем истраживања је јасно и концизно дефинисан, што је омогућило конкретно одређење циља и хипотеза истраживања. Посебан акценат је стављен на научни и друштвени значај овог истраживања. Наведене методе које је кандидат користио су прихватљиве када је у питању проблем којим се кандидат бавио што указује на његову методолошку подобност у изради овако захтјевног рада. Треће поглавље *Историјски преглед развоја затворске казне* даје један историјски осврт начина примјењивања казне и затворских система.

Такође, кандидат даје преглед затворске популације у свијету и указује на категоризацију казнено-поправних установа. У четвртом поглављу, које носи назив *Организација затворских система*, кандидат представља затворске системе у свијету. Указује на њихове карактеристике и функционисање, са посебним освртом на рад приватних затвора. У петом поглављу - *Затворски системи у Републици Српској и БиХ* - кандидат указује на кривично правни концепт извршења кривичних санкција у БиХ. Посебно указује на однос формалног и неформалног затворског система, те карактеристике и улогу затвореничке заједнице која је важан сегмент у сагледавању затворског система у цјелини. *Ресоцијализација осуђених лица* је шесто и веома значајно поглавље рада. У њему кандидат јасно дефинише ресоцијализацију, истиче значај егзогених и ендогених фактора који утичу на овај сложени и веома захтјевни процес. Такође, истиче проблем рецидива који је резултат неуспјешне ресоцијализације, али и стања у друштву, у којем су ове категорије становништва маргинализоване, етикетиране и стигматизоване што често отежава било какав вид њихове поновне интеграције у друштвену заједницу. Велики недостатак ресоцијализације, што кандидат веома добро опажа, јесте недостатак постпеналног третмана осуђених лица након издржане казне што очигледно чини процес ресоцијализације непотпуним, а резултат тога јесте управо све већа појава рецидивизма. На крају овог дијела аутор приказује алтернативне кривичне санкције које се већ неколико деценија уназад ефикасно примјењују у свијету. Систем пробације, као један од савремених система којим се сврха кажњавања спроводи кроз ванинституционални третман у заједници, је потреба и нашег друштва што аутор кроз једну објективну анализу и констатује. На крају аутор у последњем поглављу *Закључак* потврђује главну хипотезу која се кроз сва наведена поглавља анализирала, те заправо сагледавала њена оправданост.

Рад кандидата Ведрана Француза даје објективну слику колико је друштво напредовало у погледу хуманизације кажњавања, те колико савремено друштво и његов развој утичу на сврху кажњавања. С обзиром на мали број извора литературе, поготово емпиријских истраживања из ове области, овај рад представља допринос кандидата, али и социологије као науке у сагледавању овако сложеног друштвеног проблема што чини овај рад далеко квалитетнијим него што овај ниво студија захтјева.

Закључак и приједлог Комисије

Комисија сматра да је кандидат Ведран Француз реализовао истраживање у складу с пријављеном темом и да његов завршни рад испуњава и садржи битне елементе стручног и научног истраживања и обиљежја самосталног истраживачког рада. Комисија сматра да је исправно користио методологију и да је логички и епистемолошки различите дијелове рада сложио у једну цјелину, да су подаци доведени у везу с хипотезама и да су потврдили главне хипотетичке ставове. Кандидат је учинио велики истраживачки напор и остварио научни допринос јер је успио објединити многе друштвене контексте у једну складну истраживачку и аналитичку цјелину.

Неопходно је нагласити да је ово један од пионирских радова који се инкорпорисао на истраживања и радове малог броја научника који су се код нас бавили овом тематиком, те на тај начин представља добру основу за доградњу, проширење, допуњавање изнијетих ставова и синтеза за даља истраживања.

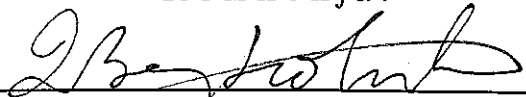
Размотривши све наведено Комисија је једногласно одлучила да Научно наставном вијећу Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци упути

ПРИЈЕДЛОГ

да Научно наставно вијеће Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци да сагласност кандидату **Ведрану Французу** за јавну одбрану завршног рада на II циклусу студија из области социологије под називом „Друштвени контексти савремених затвора – од кажњавања ка ресоцијализацији“.

Бања Лука, октобар, 2015. године

Комисија:

Проф. др Душко Вејновић, предсједник

Проф. др Брацо Ковачевић, члан

Доц. др Небојша Мацановић, члан